

Απόστολος Πιερρής

Η Κατάρρευση του Μεταλλικού Συστήματος Ισχύος (1274 – 1184 π.Χ.)

Στην τελευταία φάση της Μεταλλικής Εποχής αναπτύσσεται ένα οικουμενικό Σύστημα Ισορροπίας Ισχύος Μεγάλων Δυνάμεων. Αποτελείται από τον πυρήνα του πολιτισμένου Κόσμου (Άκρο των Βαλκανίων, Μ. Ασία, Μέση Ανατολή και Αίγυπτος) και τις περιβάλλουσες βαρβαρικές περιφέρειες. Και πάλι ο οικείος ευρύτερος γεωπολιτικός χώρος συνιστά το πεδίο ενέργειας της ιστορίας.

[Στην Συνθήκη που παρεχώρησε ο Μέγας Βασιλεύς των Χιττιτών Toudkhaliya IV (c. 1260-1230 π.Χ.) στον Ishtarmina βασιλέα της Amurru (Συρία), ο βασιλεύς των Ahhiyawa (Αχαιών) αναφέρεται στο ίδιο επίπεδο με τον Φαραώ της Αιγύπτου, τον βασιλέα της Βαβυλώνας και τον βασιλέα της Ασσυρίας. Και ο Mouwattali αναφέρεται σε γράμμα του προκειμένου για τον βασιλέα των Ahhiyawa ως «μέγα βασιλέα» και «ισότιμό του». (R. Dussaud, Prélydiens, Hittites et Achéens, p.76, nn. 2-5).]

Τα οικουμενικά Συστήματα Ισορροπίας Δυνάμεων είναι χαρακτηριστικό φαινόμενο «τελευταίων» φάσεων μεγαπεριόδων, του Φθινοπώρου πολιτισμικών «Εποχών». Το ίδιο εμφανίσθηκε στην Ελληνιστική Εποχή και τον 19^ο μ.Χ. αιώνα, κατά το τέλος της Ευρωπαϊκής περιόδου.

Σε κάθε μια από τις τέσσερις Μεγάλες Δυνάμεις της καταληκτικής φάσης της Μεταλλικής Περιόδου, η τελευταία αυτή φάση Οικουμενικής Συμ-πλοκής ακολουθεί μετά από μια περίοδο αστάθειας, και αποτελεί μια γιγαντιαία προσπάθεια ανάπλασης και ανασυγκρότησης με ταυτόχρονα εντυπωσιακή δυναμική και επεκτατική προβολή ισχύος. Αυτό ακριβώς δημιουργεί το Σύστημα Ισορροπίας Δυνάμεων – κάθε μια φθάνει ως εκεί που μπορεί, που «δύναται», που εξικνείται η ισχύς της, και το Σύστημα έτσι ισορροπεί στα φυσικά του εσωτερικά όρια.

[Παράδειγμα προς ανάλυση η Αίγυπτος. Από τη 13^η μέχρι και την 17^η Αιγυπτιακή Δυναστεία (~ 1788 -1580 π. Χ.), σύγχυση, σφετερισμοί, διαμφισβητήσεις εξουσίας, ταραχές, εμφύλιοι, σηματοδοτούν την ιστορία στον Νείλο. Οι Σημίτες Hyksos από την Συρία κυβερνούν για περίπου 100 χρόνια (~ 1675 – 1575 π.Χ.). Ακολουθεί η ένδοξη τρίτη περίοδος Αιγυπτιακής ανάπτυξης, η φάση του Imperium, (~ 1580 – 1205 π.Χ.), αρχίζοντας με την 18^η Δυναστεία (~ 1580 – 1350 π.Χ.). Έπεται η κατάρρευση και υποταγή (~ 1150 – 660 π.Χ.), που διακόπτεται από μια βραχύβια, ετεροπροσδιορισμένη και α-σήμαντη παλινόρθωση (660 – 525 π.Χ.). Από το 525 π.Χ. η Αίγυπτος με την ταυτότητά της αποχωρεί από την Ιστορία].

[Το Μεγάλο Χιττιτικό Κράτος αρχίζει μετά την βασιλεία του Telipinus (~ 1500 – 1475 π.Χ., και πέφτει με τον Suppiluliamas II (~ 1200 – 1195 π.Χ.) κατά τους χρόνους του Τρωικού Πολέμου. Συγχρονίζονται αποκαλυπτικά οι αντίστοιχες φάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων που συνιστούν την τελευταία εποχή της Μεταλλικής περιόδου].

Εντός των πόλων ισχύος της ληγούσης Μεταλλικής Εποχής αναπτύσσονται κατά την διάρκεια της τελικής αυτής φάσης, παρά την συμπύκνωση ισχύος, φαινόμενα αποσταθεροποίησης, πολιτισμικού βασικά χαρακτήρα.

Το πιο τεκμηριωμένο παράδειγμα παρέχει Αίγυπτος με την θρησκευτική επανάσταση του Amenhotep IV (Ackenaton, Ikhaton, ~ 1375 – 1358 π.Χ.). Η φύση της μονοθεϊστικής αυτής Επανάστασης (Ηλιολατρεία – παράλληλη η εμφάνισή της κατά την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία) – και οι συνέπειές της στην πολιτική και στρατιωτική ιστορία αποτελούν μάθημα για την σημασία της πολιτιστικής ορίζουσας της ιστορίας.

Στον Ελλαδικό χώρο, αυτή η ίδια η Αρχή της Κυριότητας δεν εμφιλοχώρησε. Ήλθε έξωθεν, δεν απετέλεσε φυσική εξέλιξη, δεν έπιασε ρίζες και δεν σταθεροποιήθηκε ούτε ως επιβολή. Οι Αχαιοί στην ιδιοταυτότητα της παρουσίας τους και το λεγόμενο «Μυκηναϊκό» σύστημα προσλήφθηκε από το βίωμα του Ελληνισμού ως «τραγωδία».

Στις αναταράξεις που χαρακτηρίζουν το τέλος της «Εποχής του Χαλκού» (ορθότερα και πραγματικότερα της Μεταλλικής Εποχής) παίζουν σημαίνοντα ρόλο οι (χαρακτηριζόμενοι από τις Αιγυπτιακές πηγές) «Λαοί της Θάλασσας». Για την μάχη του Kadesh, αναφέρονται στις αιγυπτιακές πηγές οι σύμμαχοι των Χιτιτών. (Τα ονόματά τους επαληθεύονται από Χιτιτικά αυτοκρατορικά έγγραφα). Ο Μέγας Βασιλεύς Muwatallish «έχει συγκεντώσει μαζί όλες τις χώρες από τα πέρατα της θάλασσας [Αιγαίο, Μεσόγειος] μέχρι την χώρα της Kheta [στην ανατολική Ανατολία]». Μετά τους ίδιους τους Khatti αναγράφονται πρώτοι ως σύμμαχοι ιδιαίτερου status οι Mitanni (στην βόρειο Μεσοποταμία) και Arzawa (στο εσωτερικό της νοτιοδυτικής Ανατολίας). Ακολουθούν οι Drdny, Ms, Pds, Irwn, Krks, Lk – σε Χιτιτική μεταγραφή Dardanya, Masa, Pitassa, Arawanna, Karkisa, Lukka, δηλαδή Δάρδανοι, Μυσοί (ή Μαίονες, Μηίονες), Πήδασος (στην

Τρωάδα απέναντι από την Λέσβο), Αρίννα (Χιττιτική πόλη), Καρία, Λυκία. (Cf. CAH, Vol. II, Part 2A, The Middle East and the Aegean Region c. 1380-1000 B.C., pp. 253; 359sqg.). – Σε μια Χιττιτική Συνθήκη του Μεγάλου Βασιλέως Muwatallish με τον Alakshandush (Αλέξανδρος;) της Wilusa (Ίλιον), οι περιοχές Lukka, Karkisa και Masa τοποθετούνται δίπλα – δίπλα, καλύπτοντας τα δυτικά της Μ. Ασίας (και τότε Ασίας = Assuwa). V. CAH, op. cit., p. 361. – Η Τροία (Taruisa) άλλοτε συνενώνετο με τα άλλα βασίλεια της δυτικής Μ. Ασίας εναντίον του επικυριάρχου Χιττίτου Μεγάλου Βασιλέως, άλλοτε δρούσε ανταγωνιστικά προς αυτά, και άλλοτε πολεμούσε μαζί τους εναντίον των Ελλαδικών Αχαιών (το τελευταίο συνιστά τον χαρακτήρα του Τρωικού Πολέμου).

12 Φεβρουαρίου 2019